

ces ---» 1380 (BABL VI, 472). *Amoltonar-se, -at.*

Molts-ays, V. molt Moltura, molturar, molturet, molura, V. moldre Mom, moma, momada, V. mim Moment, momentani, V. moure Momer, momeraca, momeria, momero, momeroca, momet, V. mim

MÒMIA, de l'ar. *mūmiyā* id., derivat de *mūm* 'cera', mot d'origen persa. □ 1.ª doc.: Lab. 1840.

El mot es documenta, en el sentit modern, aproximadament pel mateix temps en francès i en les altres llengües europees: tant el poguérem rebre del francès com del castellà, però és bastant més probable que el castellà el rebés del català, car almenys en el sentit de producte per embalsamar, *momia* o *mòmia* o *mumia*, *mú-*, es troba ja en tres textos catalans dels Ss. XIV, XV i XVI (*AlcM*, s. v. *mumia*), i en algun text occità medieval (*ZRPb*. XLVII, 433); i és clar que els qui comerciaven amb Egipte per aquell temps érem nosaltres i no pas els castellans Per a la història del mot i de les seves accs. basta remetre a l'article del DCEC/DECH.

Afegim-hi que la momificació consta com a practica-da pels perses, si fa no fa pel mateix temps que els egipcis, segons un passatge fonamental de la informació moderna, que es troba en la part més antiga de les Històries d'Heròdot (I, 140): *Κατακρήσαντες τὸν νέκυν Πέρσαι γῆ χρυπτουσι*: que Legrand tradueix «les Perses enduïent de cire la dépouille mortelle, pour l'enfouir dans la terre». En el seu savi comentari d'Heròdot explica B. A. Van Groningen (Leiden, 1959, III, p. 70) que ho feien amb la idea de «no sollar la terra amb els suc del cadàver»; i que l'ar. *mūmiyā*, del qual es parteix, significava pròpiament 'betum, nafta' («aardpek»), derivat de l'ar. *mūm* 'cera', mot de possible origen persa.

DERIV.: *Momificar; momificació.*

Momo, V. mim Mompeller, V. mampellan Mompendre, V. pendre Mompost, V. mà Mon, V. jo

MÓN, del ll. *mūndus* id. □ 1.ª doc.: *Hom. d'Org.* «Si om parlave tan gint co un àngel o co-l pus sapi om del *món*, e ere cast e abstinent, mas caritat no avie en él, no li tenrie prod a salvament», «lo Diable --- portà-l in Mont Oliet, e-l pus alt mont qui és en la te<r>ra de flum Jordà, e mostrà-li tot lo *món* e tota la glòria del segle, e dix-li: —Tot aizò --- te donaré si --- m'adores --- N. Séiner --- dix: *Vade retro, Satanas*», *Homilies* (1v6, 6r15). «Anfbal e Scipió --- pugense'n an aquel puyg los sobirans capitans de tot lo *mont*, los majors garrés de la terra», «aquest és aquell qui --- vencé mon para, qui era dels grans cavalers del *mont*», «la fama del teu nom, en tot lo *mónt* divulgada», Ant. Canals (*Scipió*, NCL., 45.14, 46.27, 49.18, grafia doncs repetida, però que potser convindria comprovar en el ms.).

Aviat començà a usar-se en ponderacions generalitzadores, com la que trobem ja en Muntaner: en la descripció de l'audaçíssim cop de Pere el Gran a Bordeus (26-v-1283): «tota hora venien a posada al primer son, que de jorn e-l *món* ells no descavalcaven en poblat,

ne per beure ne per menjar; ans menjaven lo pa cavalcant» (§ 89, Casac. II, 68.17), o sigui 'durant el dia no descavalcaven en cap poblat en el món', 'a cap poblat d'enlloc'; coses semblants se senten avui encara en valencià, almenys en boca de gent de llenguaatge popular, i en rodals apartats: «una dona més *arroganta* que 'l *món*» em ponderaven a Sumacàrcer (1962); «--- cansaa, i veent que no traïe trellat, en camisola, i en més vergonya que 'l *món*, me'n vaig anar a cà la meua Dolorettes», SGuinot (*Esc. Castelloneses*, 98). Ja quasi igual en el *Decam.*: «tan gran com *al món* se podia dir» VI, § 10, 378.10f.; «no feya *al món* alè de vent» (trad. «non facendo *punto* di vento») VIII, § 7, 476.4. No és estrany que això hagi acabat per gramaticalitzar-se, quedant estereotipat, si bé amb la vocalització normal de *alm-* en *aum-*, com una espècie de pronom locatiu negatiu; cosa que passa per ser típica de Menorca: «traspassava es carrer i tornava traspasar-lo, i per *aumón* hi havia lo que cercava», «sa lletricitat --- sense que ningun homo --- la vegí córrer per *aumont*, sa llum se'n va per es calambres» ('els cables'), Ruiz i Pablo (*Nov. Men.*, 127, 28); «es llinatge més dolent, / es pobre, que ningu 'l vol: / per *aumon* troba consol; / tothom li té avorriment», J. Vivó (1715-80); «sa tocada de fabiol --- *aumon* més, a Menorca, es toca»; i en dites proverbials divinatòries: «tu, que pretens de valent, / sabs d'ahont mos surt es vent? —D'*aumon*», «La que no hi ha en el *món* — no hi és a *aumon*», Camps Merc. (*Folk. Men.* II, 105; I, 250, 267, 290); significa 'enlloc', 'en cap part', v. gr. «per *aumon* l'he pogut trobar», Ferrer Ginart (*Rond. Men.*, 213). Però així mateix es diu en una ampla zona del Centre-Est del cat. occid.: «no n'hi ha *aumont*: no n'hi ha enlloc» a Ponts (Montanya, *Top. Mèd.*, 211); i jo mateix he sentit per *aumón* 'enlloc' a Cubells i «hi aniria o no aniria *aumón*» a Llanera de Solsona (1964). *Alamon*, veg. MUNT.

DERIV.: *Mundà*, pres del ll. *mūndanus* id. [Llull]: «Los hòmens *mūdans*» (*Blanq.*, NCL. I, 290.26), «les riqueses *mūdanas*» (id. II, 107.5); «menyspreem tots doncs - les pompes *mūdanas*, / de virtut les obres - tot tems abrassem, / del tot oblidant - les coses profanes, / les gales y festes - y honres humanes / y a Jesu Christ - tots lo desitjem», F. d'Olesa (1540), JMBover, *Bibl. Escr. Bal.* II, 10.44.1; «Maria Antoinette fue llevada al suplicio *despullada y ab quatre donas mūdanas*», rec. a Guitariu MilàF. (*Romllo.*, amb var. *despullada com una dona mūdana*, rec. a Er, 140). També s'usà des d'antic *mūdanal*: «les ones *mūdanals* tempestives --- de la mar *mūdanal*» en la trad. de Boeci, fi S. XIV, p. p. Ag. (33.5, 53.7); *mūdanalitat*; *mūdanitat*. *Mundari* (St. Celoni, a. 1370, BABL XII, 145). *Mundial* [1905, Caselles], ll. tardà *mundialis*.

MONA, 'simi', origen incert, probablement abreviació de *mamona*, variant de *maimó*, *-ona*, id., que és corrent en totes les ll. romàniques a l'Ed. Mitj., i prov. de l'ar. *maimūn* 'feliç' i vulgarment 'simi', així anomenat, segons sembla, perquè els simis provenien del Iemen o Aràbia Feliç. □ 1.ª doc.: c. 1460, JRoig.